

JOSEP MARIA MADURELL I MARIMON

ANTONI RICART, PROFESSOR EN ARTS I MEDICINA (1395-1419)

Actes III Congrés d'Història de la Medicina Catalana.

Lleida, 1981. vol. II.

ANTONI RICART, PROFESSOR EN ARTS I MEDICINA (1395-1419)

JOSEP MARIA MADURELL I MARIMON

Antoni Ricart, metge de la casa reial de la Corona catalano-aragonesa des del 1395 (1), o sigui, dels reis Joan I, Martí l'humà, Ferran i Alfons el Magnànim (2).

Professor de la escola de medicina de l'Estudi General de Lleida, on exercí el seu mestratge, abans del 1401, data en la que passa a ésser-ho de l'Estudi General de Barcelona.

Enregistrem, com el 6 d'octubre del 1401, el mestre en Medicina Antoni Ricart i Pere de Coll, reconeixien als consellers de Barcelona que llegirien medicina, filosofia i astrologia (4).

Per la seva banda, el rei Martí, des d'Alzira, el 31 del mateix mes ordenava als mestres Francesco de Granollachs, Pere Pau, Antoni Ricart, Gabriel Quintana, Pere de Coll i Tomàs Marquet, que no abandonessin la lectura o ensenyança que els era encomanada a l'Estudi de Medicina, malgrat l'oposició que hi feien alguns físics cirurgians de la ciutat comtal (5).

La litiasi renal que patí el rei Ferran d'Antequera, donà lloc a l'assistència dels metges reials mestre Domènec Ros i Mestre Pere Soler. Com aquests no havien obtingut cap èxit en la seva medicació, aquell monarca, reclamà la presència d'Antoni Ricart (6).

El nostre personatge, com a protometge, fou comissionat el 1416, per a vigilar la salut pública, i si els que exercien la medicina i la cirurgia, havien o no estat examinats, presidí una reunió dels altres Mestres de l'al·ludit Estudi, en la que aprovaren i trobaren aptes als altres concurrents.

L'any següent 1417, Antoni Ricart nomenava subdelegat seu el Mestre en Medicina Pere Pau, el mateix que d'ençà del mes d'octubre del 1401, era professor de l'Estudi General de Barcelona.

Més endavant el Mestre Pere Pau, succeí al Mestre Antoni Ricart en les seves funcions de Canceller i inspector en l'exercici professional de les Arts de Medicina i Cirurgia, i atorgava llicència per exercir la cirurgia, al barber Joan Folguer (7).

Amb el títol de professor en arts i medicina i físic del rei, Antoni Ricart com a comissionat reial, el 12 de novembre de 1416, per durant la seva absència, delegava la seva comissió al professor Pere Pau i al cirurgià Pere Ricart, a més, d'altres facultats (8).

L'esmentada escriptura de llicència atorgada per Alfons el Magnànim, apareix datada de Barcelona, amb anterioritat, o sigui, el 7 de novembre, la qual trobem protocolitzada a continuació de l'escriptura que ara acabem de comentar.

Així sabem, com per raó de les citades facultats, a Antoni Ricart atorgades, com a continuació del text de la dita reial concessió, expressament es feia constar, que degut tant a la suficiència, com al coneixement provats d'Arnau de Matamala, per l'exercici de l'art de la cirurgia, li atorgava el títol de cirurgià, en presència de Pere Pau, Pere de Coll, Guillem Miralles, Tomàs Marquet, Guillem Estella, mestres en arts i medicina i de la de Pere Ricart cirurgià, col·legiats

de l'Estudi de Medicina de Barcelona (9).

Amb la data del 6 de gener de 1417, Pere Ricart, batxiller en Medicina, com a pare i administrador del seu fill Joanet Ricart i, aquest com a hereu de Pia, la seva mare, nomenava procurador al seu pare Antoni Ricart, físic del rei (10).

Alfons el Magnànim, durant la seva eventual estada a Tortosa, el 26 de gener de 1417, comissionava a Antoni Ricart, per examinar en la pràctica tant de l'art de la física com del cirurgià (11).

Antoni Ricart, com a professor en arts i medicina, el 10 de maig de 1417, atorgava llicència a Joan Basses, de Manresa, per la pràctica i exercici de cirurgia (12).

Al mes següent, el 12 de juny, Antoni Ricart, físic d'Alfons V, com a comisari reial, atorgava escriptura de subdelegació a Pere Ricart, batxiller en medicina, per exercir de metge en la ciutat i vegueria de Lleida i a Antoni Matamala, per la mateixa pràctica a Girona o a la seva vegueria i àdhuc en la de Besalú (13).

Semblant llicència, fou formalitzada per Antoni Ricart, quatre dies després o sigui el 16 de juny a favor de Pere Ces Corts, habitant a la vila de Berga, per exercir les dues professions, la de cirurgià i metge (14).

Retraiem encara com el 19 del mateix mes de juny, Antoni Ricart, com a comissari reial delegava el seu càrrec a Pere Pau, doctor en medicina i a Pere Ricart, batxiller en el dit art, per tal d'actuar junts o a soles, en les vegueries de Barcelona, Vallès, Igualada, Moià i Moianès (15).

Dos dies després, el 21 de juny, mestre Pere de Coll, comissari substitut del Mestre Antoni Ricart, cedia la seva subdelegació als Mestres Pere Pau i Pere Ricart (16).

En aquell mes de juny, el dia 25, com a comissionat del físic Antoni Ricart, formalment requerí a Pere Francesc de Pedralbes (17).

Altre requeriment de la mateixa data, fou fet per Antoni Ricart, en la casa del Mestre Francesc de Pedralbes (18).

A l'any següent, l'11 de novembre de 1418, Pere Ricart, batxiller en Medicina, abans ciutadà de Barcelona, i aleshores de la de Lleida ordenava procurador seu al professor en lleis barceloní Miquel Senglada (19).

El 9 de febrer de 1419, Antoni Ricart com a comissari reial, concedia llicència al barber Nicolau Sans per exercir l'ofici de cirurgià (20).

Pel seu primordial interès assenyallem a Antoni Ricart com autor del tractat *De arte graduandi medicinas compositas*, l'aportació més notable feta a la terapèutica a la corona catalano-aragonesa els segles XIV-XV.

Així mateix, fou autor d'una obra sobre *De quantitibus et proporcionibus humorum*, temptativa de calcular la quantitat i qualitat dels quatre humors admesos per la teoria humoral (21).

Finalment, consta que redactà un altre manuscrit amb alguns tractats sobre pols i orines de títol desconegut (22).

Notes bibliogràfiques

1. Gran Enciclopedia Catalana, XII, Barcelona, 1978, p. 590.
CARDONER i PLANAS, Antoni: *Historia de la Medicina de la Corona d'Aragó (1162-1479)*. Barcelona, 1973, p. 82.
DUREAU LAPEYSONNIE: *L'Oeuvre d'Antoni Ricart*, p. 219.
2. Diccionari biogràfic Albertí, IV, Barcelona, 1970, p. 83. Lluís Comenge, assenyala a Antoni Ricart, com a metge de Ferran I i Alfons V.
COMENGE, Luis: *La Medicina en Cataluña (Bosquejo histórico)*, Barcelona, sense any, p. 76. En 1416 assistí a la vídua del rei Martí malalta. Gran Enciclopedia Catalana, p. 390.
3. Gran Enciclopedia Catalana,... p. 590. Diccionari biogràfic... p. 83.
4. CARDONER i PLANAS, Antoni: *Historia*.... p. 77.
5. RUBIÓ i LLUCH, Antoni: *Documents per l'Història de la Cultura Catalana Mitjieval*. Institut d'Estudis Catalans, vol. I, p. 420 doc. CCCCLXXVIII.
CARDONER i PLANAS, A.: *Història*.... p. 77, 133, 134.
6. CARDONER i PLANAS, A.: *Història*... p. 110, 133, 134.
7. obra esmentada, p. 113.
8. A.H.P.B. (= Arxiu Històric de Protocols de Barcelona), Tomàs Vives, lligall 11, Manual, anys 1416-1419: 12 novembre 1416.
9. Ibidem: 12 novembre 1416.
10. Ibidem: 6 gener 1417.
11. Ibidem: 26 gener 1417.
12. Ibidem: 10 maig 1417.
13. Ibidem: 12 juny 1417.
14. Ibidem: 16 juny 1417.
15. Ibidem: 19 juny 1417. Testimoni instrumental: Nicolau Turell, el qual, segons consta, convivia amb el Mestre Antoni Ricart.
16. Ibidem: 21 juny 1417.
17. Ibidem: 25 juny 1417.
18. Ibidem: 25 juny 1417.
19. Ibidem: 11 novembre 1418.

20. Ibidem: 9 febrer 1419.
21. **Gran Enciclopedia Catalana**, p. 590.
CARDONER i PLANAS, A.: **Història...** p. 52, 182, 185.
22. CARDONER i PLANAS, A.: **Història....** p. 52. Es conserven les obres d'Antoni Ricart a la Biblioteca Nacional de Madrid, a la del Vaticà i a algunes altres.
Diccionari biogràfic...., p. 83.